

CONTRASTIVE VIEW ON DISCOURSE MARKERS

დისკურსის მარკერების სახეები შეპირისპირებით ჭრილში

Kristine Tchokhnelidze

Ph.D., Associated Professor of Kutaisi University,
Kutaisi, Akaki Tsereteli St. 13, 4600, Georgia,
kristine.tchokhnelidze@unik.edu.ge
<https://orcid.org/0000-0001-5921-7800>

Abstract. Discourse markers are one class of pragmatic markers. Unlike other classes of pragmatic markers (Basic, Commentary, and Parallel Markers), Discourse markers have only procedural, not representational meaning, i.e. they ensure the correct interpretation of the discourse. Their function is to connect the main message with the immediate discourse. Depending on the nature of the connection provided by a discourse marker, four types of markers are distinguished: *contrastive*, *topic change*, *inferential*, and *elaborative* markers.

Although discourse markers have been paid much attention in contemporary research, this issue has not been fully explored for a number of reasons, including the scope of the issue and the variety of its functions and meanings.

The paper discusses the above-mentioned four types of discourse markers and presents the findings of a contrastive analysis of their functions in English and Georgian political interviews. The analysis was conducted on a corpus consisting of English and Georgian language segments that had been specially created for the research.

The present interdisciplinary study of the functionality of discourse pragmatic markers has been carried out in a contrastive way. The contrastive analysis gives the opportunity to identify some specific features of a language that would be hard to identify through an intralinguistic study.

The choice of political media discourse, an interview in particular, as a research material was determined by the growing interest in the mechanisms and means of political communication, which, in turn, is a complex phenomenon, and that is why, it often becomes the subject of interdisciplinary research.

Therefore, it was considered interesting to conduct a comparative pragmatic analysis of the functionality of discourse markers in political interviews in two languages - English and Georgian. The research revealed interesting findings, which are generalized in the conclusion.

Keywords: Discourse Markers; Pragmatic Markers; contrastive analysis; political interview.

ქრისტინე ჭოხონელიძე

ფილოლოგიის დოქტორი,

ქუთაისის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი,

ქ. ქუთაისი, წერეთლის ქ. #13, 4600, საქართველო,

kristine.tchokhonelidze@unik.edu.ge

<https://orcid.org/0000-0001-5921-7800>

აბსტრაქტი. დისკურსის მარკერები პრაგმატიკული მარკერების ერთ-ერთი კლასია. დისკურსის მარკერებს, პრაგმატიკული მარკერების სხვა კლასებისგან (ძირითადი, კომენტარის და პარალელური მარკერებისგან) განსხვავებით, აქვთ მხოლოდ პროცედურული და არა რეპრეზენტაციული მნიშვნელობა, ე.ი. უზრუნველყოფენ გამონათქვამის სწორ ინტერპრეტაციას. მათი ფუნქციაა ძირითადი შეტყობინების დაკავშირება მიმდინარე დისკურსთან. იმის მიხედვით, რა ხასიათის კავშირს უზრუნველყოფს დისკურსის მარკერი, გამოიყოფა დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების ოთხი ტიპი: *კონტრასტული, აზრის განვითარების, დასკვნითი და თემის შეცვლის მარკერები*.

მიუხედავად იმისა, რომ პრაგმატიკულ, კერძოდ, დისკურსის მარკერებს დიდი ყურადღება ექცევა თანამედროვე კვლევებში, ეს საკითხი სრულყოფილად არ არის გამოკვლეული რიგი მიზეზების გამო, მათ შორისაა საკითხის მოცულობა და მისი ფუნქციებისა და მნიშვნელობების მრავალფეროვნება.

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების ზემოხსენებული ოთხი ტიპი და მოცემულია მათი ფუნქციების შეპირისპირებითი ანალიზი ინგლისურსა და ქართულ პოლიტიკურ ინტერვიუში. საანალიზოდ აღებულია საგანგებოდ შექმნილი კორპუსი, რომელიც შესდგება ინგლისური და ქართულენოვანი სემინტებისგან.

დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების ფუნქციების წინამდებარე ინტერდისციპლინური კვლევა განხორციელებულია შეპირისპირებით ჭრილში და შესწავლილია პოლიტიკურ მედიადისკურსში ასეთი ტიპის მარკერების ფუნქციების ლინგვოკულტუროლოგიური ასპექტი კონტრასტულ პლანში - ინგლისური და ქართული ენების მასალაზე. ვინაიდან საკვლევი ობიექტის არსი და თავისებურებანი შიდაენობრივ კვლევებთან შედარებით მეტად თვალსაჩინოდ ვლინდება მათი სხვა ენასთან შეპირისპირებისას, ასეთი ანალიზი უადრესად პროდუქტიულია.

პოლიტიკური მედიადისკურსის, კერძოდ ინტერვიუს საკვლევ მასალად არჩევა განაპირობა საზოგადოებისა და მკვლევარების მზარდმა ინტერესმა პოლიტიკური კომუნიკაციის მექანიზმებისა და საშუალებების მიმართ, რომელიც, თავის მხრივ რთული მექანიზმია და ამის გამო იგი ხშირად ხდება ინტერდისციპლინური კვლევის საგანი.

სწორედ ამიტომ, საინტერესოდ იქნა მიჩნეული ჩატარებულიყო შეპირისპირებითი პრაგმატიკული ანალიზი დისკურსის მარკერების პოლიტიკურ ინტერვიუში ფუნქციების თავისებურებისა ორ ენაში - ინგლისურსა და ქართულში. კვლევამ საინტერესო შედეგი აჩვენა, საანალიზო კორპუსის ორივე სემინტში წარმოდგენილია დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების ყველა ტიპი. კვლევის დეტალური შედეგები განზოგადებულია დასკვნის სახით.

საკვანძო სიტყვები: დისკურსის მარკერები; პრაგმატიკული მარკერები; კონტრასტული ანალიზი; პოლიტიკური ინტერვიუ; საანალიზო კორპუსი.

შესავალი. დისკურსის მარკერები პრაგმატიკული მარკერების ერთ-ერთი კლასია. დისკურსის მარკერებს, პრაგმატიკული მარკერების სხვა კლასებისგან (ძირითადი, კომენტარის და პარალელური მარკერებისგან) განსხვავებით, აქვთ მხოლოდ

პროცედურული და არა რეპრეზენტაციული მნიშვნელობა, ე.ი. უზრუნველყოფენ გამონათქვამის სწორ ინტერპრეტაციას. მათი ფუნქციაა ძირითადი შეტყობინების დაკავშირება მიმდინარე დისკურსთან. იმის მიხედვით, რა ხასიათის კავშირს უზრუნველყოფს დისკურსის მარკერი, გამოიყოფა დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების ოთხი ტიპი (Fraser, 1996; ჭოხონელიძე, 2017: 79): *კონტრასტული, აზრის განვითარების, დასკვნითი და თემის შეცვლის მარკერები*.

მიუხედავად იმისა, რომ პრაგმატიკულ, კერძოდ, დისკურსის მარკერებს დიდი ყურადღება ექცევა თანამედროვე კვლევებში, ეს საკითხი სრულყოფილად არ არის გამოკვლეული რიგი მიზეზების გამო, მათ შორისაა საკითხის მოცულობა და მისი ფუნქციებისა და მნიშვნელობების მრავალფეროვნება.

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების ზემოხსენებული ოთხი ტიპი და მოცემულია მათი ფუნქციების შეპირისპირებითი ანალიზი ინგლისურსა და ქართულ პოლიტიკურ ინტერვიუში. საანალიზოდ აღებულია საგანგებოდ შექმნილი კორპუსი, რომელიც შესდგება ინგლისური და ქართულენოვანი სემინტებისგან (იხ. ჭოხონელიძე, 2017: 156-157). კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე თითოეული სემინტში დაიძებნა 1000-1000 პრაგმატიკული მარკერი.

მეთოდები. დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების ფუნქციების წინამდებარე ინტერდისციპლინური კვლევა განხორციელებულია შეპირისპირებით ჭრილში და შესწავლილია პოლიტიკურ მედიადისკურსში ასეთი ტიპის მარკერების ფუნქციების ლინგვოკულტუროლოგიური ასპექტი კონტრასტულ პლანში - ინგლისური და ქართული ენების მასალაზე. ვინაიდან საკვლევი ობიექტის არსი და თავისებურებანი შიდაენობრივ კვლევებთან შედარებით მეტად თვალსაჩინოდ ვლინდება მათი სხვა ენასთან შეპირისპირებისას, ასეთი ანალიზი უაღრესად პროდუქტიულია.

პოლიტიკური მედიადისკურსის, კერძოდ ინტერვიუს საკვლევ მასალად არჩევა განაპირობა საზოგადოებისა და მკვლევარების მზარდმა ინტერესმა პოლიტიკური კომუნიკაციის მექანიზმებისა და საშუალებების მიმართ, რომელიც, თავის მხრივ რთული მექანიზმია და ამის გამო იგი ხშირად ხდება ინტერდისციპლინური კვლევის საგანი.

ანალიზი.

1. კონტრასტული მარკერები

კონტრასტული მარკერების ქვეკლასი გამოხატავს კონტრასტულ კავშირს ძირითად შეტყობინებასა და წინამდებარე დისკურსს შორის ისე, როგორც მაგალითშია:

(1) *It's very difficult to be an absolutist at that level, **even though** I cut taxes 90 times in Arkanzas* (1)¹.

ანალოგიური მდგომარეობაა ქართულშიც: კანონიკური ფორმა გამონათქვამისა, რომლის შემადგენლობაშიც შედის დისკურსის მარკერი - S1.DM+S2 (სადაც S1 პირველი პროპოზიციაა, რომელსაც დისკურსის მარკერმა უნდა დაუკავშიროს ძირითადი შეტყობინება, DM დისკურსის მარკერია, ხოლო S2 მეორე პროპოზიცია ანუ ძირითადი შეტყობინება) ვრცელდება შემდეგ ქართულ გამონათქვამზეც, რომელიც კონტრასტულ დისკურსის მარკერს შეიცავს:

(2) *ივანიშვილმა ბრძანა, რომ სანამ „ნაცემოძრაობა“ ქვეყნისათვის სახიფათო რისკის ფაქტორად რჩება, იქამდე კოალიციის ერთიანობა უპირობოა. ხოლო როცა რისკის ფაქტორი მოიხსნება, იგი შემდეგ ვარაუდობს იმ სიტუაციის შექმნას, რომ ამ კოალიციიდან გაჩნდეს მრავალპარტიული წევრი* (38).

¹ შენიშვნა: ინტერვიუს წყარო მაგალითის შემდეგ მითითებული ნომრის მიხედვით იხილეთ საანალიზო კორპუსის სიაში: /ჭოხონელიძე, 2017: 156-157/.

ინგლისურ ენაში ზოგადად და, შესაბამისად, საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვან ნაწილშიც ამ ქვეკლასის უმთავრესი წარმომადგენელი არის მაკავშირებელი *but*. მას აქვს ბირთვული მნიშვნელობა, რომელიც ყველა დანარჩენი კონტრასტული მარკერის მნიშვნელობათა პოტენციალის ბირთვს წარმოადგენს. მისი მაჩვენებელი იმდენად დიდია, რომ იგი შეადგენს საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვანი სეგმენტის კონტრასტული მარკერების 82,9%:

(3) ა) *The free market is the greatest generator of wealth in history. I'm a firm believer in the free market, and the capacity of Americans to start a business, pursue their dreams and strike it rich. **But** when you look at the history of how we became an economic superpower, that rugged individualism and private-sector dynamism was always coupled with government creating a platform so that everybody could succeed, so that consumers weren't taken advantage of, so that the byproducts of capitalism, like pollution or worker injuries, were regulated. Creating that social safety net has not made us weaker – it's made us stronger* (9).

ბ) *For the first year, unfortunately, the people who were trying to represent the opposition outside Syria just couldn't gain traction or credibility, and it made it difficult not only for the United States but many other countries to really do what we had hoped we could do.*

***But** we never stopped trying, and we now have a new opposition coalition largely established because of our intensive efforts, my personal efforts, Robert Ford and our team* (10).

საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვან სეგმენტში კონტრასტული პრაგმატიკული მარკერები დიდი მრავალფეროვნებით არ გამოირჩევა, როგორც უკვე აღვნიშნე, ძირითადად წარმოდგენილია მარკერით *but*. სხვა მარკერებიდან აღსანიშნავია *whereas*, *rather (than)*, *(even) though*, *although*, *still*, *yet*, *on the other hand*. მაგალითად,

(4) ა) *Umm, it certainly caused a lot of our people concern, problems, several job losses or people threatened with job losses, **whereas**, the BBC have done the same thing you know, in the past so I would say it's unfair and it's wrong and it's certainly on the edge of at least morality if not legality for people to be doing that* (8).

ბ) ***But even though** I don't have a ready historical analogy for a state with kind of deep internal fissures, I think there are plenty of examples historically of countries where either war or tyranny, the end of tyranny produces a rather difficult and turbulent near-term history, becoming stable over time, I think there are plenty those* (2).

გ) *Well, I gave very specific instructions to the Department of Justice. What I've said is that we are not going to use a shroud of secrecy to excuse illegal behavior on our part. **On the other hand**, there are occasions where I've got to protect operatives in the field, their sources and their methods, because if those were revealed in open court, they could be subject to very great danger* (11).

რაც შეეხება განხილულ ქართული მედიადისკურსის სეგმენტს, აქ მდგომარეობა ცოტა სხვაგვარადაა. ინგლისური მარკერის - *but* ქართულ ეკვივალენტს *მაგრამ*, არ უჭირავს წამყვანი პოზიცია კონტრასტულ მარკერებს შორის, აქ კონტრასტული მარკერების უმრავლესობას - 56,5% - ს შეადგენს მარკერი *თუმცა*;

(5) ა) *პროცესის წარმართვა ბევრ რამეზეა დამოკიდებული და იმედია, ყველაფერი ჩვენს სასიკეთოდ დამთავრდება. **თუმცა** დღეს იმაზე მსჯელობა, როდის დაიძვრება მკვდარი წერტილიდან პოლიტიკური საკითხები, ნაადრევია* (26).

ბ) *ვფიქრობ, იურიდიულად ჟვანიას საქმის ბოლომდე მიყვანა გაჭირდება. **თუმცა**, ამ საქმის გამოძიებაში თავის დროზე ქართულ მხარეს აშშ-ს გამოძიების ფედერალური ბიურო ეხმარებოდა* (25).

გ) *თურმე საარჩევნო ბარიერი 1%-მდე უნდა შემცირდეს. სააკაშვილმა ეს დამაჯერებლად უარყო და ისაუბრა პარტიების გამსხვილებაზე. ძნელია არ დაეთანხმო. **თუმცა** ჩემთვის აღმამფოთებელია სააკაშვილის ღია მოწოდება ახალი*

ხელისუფლებისადმი - ისიც იმავე სივრცის დოზით წარდგეს საზღვარგარეთის წინაშე, როგორც სააკაშვილი და მისი გუნდი იქცეოდა (29).

მრავლადაა მარკერის - მაგრამ გამოყენების შემთხვევებიც:

(6) ...ზოგიერთი ექსპერტი აქტიურად მონაწილეობდა, მეტიც, გადამწყვეტი სიტყვა ეკუთვნოდა მინისტრების დანიშვნაში. **მაგრამ**, როგორც კი მინისტრთა კაბინეტი ჩამოყალიბდა, განაცხადა, რომ გადადის სამოქალაქო სექტორში და „გარედან“ დააკვირდება მინისტრების საქმიანობას (27).

უნდა აღინიშნოს, რომ ქართულენოვან სეგმენტში კონტრასტის ილოკუცია ინგლისურენოვან სეგმენტთან შედარებით გაცილებით მრავალფეროვანი საშუალებებითაა წარმოდგენილი. სხვა კონტრასტული მარკერებიდან აღსანიშნავია არადა, მაინც, სამაგიეროდ, მიუხედავად იმისა, რომ, კი, თუნდაც, ხოლო, აბა, სხვა შემთხვევაში, მაგალითად:

(7) ა) ...მის [NDI-ს კვლევის შედეგების] გამოქვეყნებას რა მიზანი აქვს, ნათლად ჩანს - შეამზადოს ფონი, საზოგადოება ხელისუფლების მიერ არჩევნებში გამარჯვებას რომ შეეგუოს. **არადა**, არ არის საზოგადოებაში მთლად ასეთი განწყობა (22).

ბ) არა მგონია მას ან მის გარემოცვას ილუზიები ჰქონდეთ, რომ ოდესმე 2003-2004 წლების ავტორიტეტსა და სიყვარულს დაიბრუნებენ. **სამაგიეროდ**, მათ გამოუჩნდათ ახალი შანსი: საყოველთაო გულგრილობა პოლიტიკური სპექტრის მიმართ... (13).

საინტერესო ერთეულია კი, რომლის მიერ გამოკვეთილი კონტრასტი ნათლად ჩანს მაგალითში (8):

(8) სხვათა შორის, საქართველოში ჩამოდის ევროკომისარი ქეთრინ ეშტონი. გავრცელდა მისი განცხადებაც ... ბიძინა ივანიშვილმა პრესკონფერენციაზე განაცხადა, ევროპაში ვიზიტისას ყველა კითხვას გავეცი პასუხით. **ეშტონმა კი** ზემოთ ხსენებული განცხადება რამდენიმე დღის წინ, ანუ ივანიშვილის ბრიუსელში ვიზიტის შემდეგ გააკეთა (24).

ჩატარებულმა სტატისტიკურმა ანალიზმა აჩვენა, რომ საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვან სეგმენტში კონტრასტული მარკერების ქვეკლასი შეადგენს დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 23,6%-ს, ხოლო ინგლისურენოვანი სეგმენტის 14,6%-ს. ქართულენოვან სეგმენტში კი მდგომარეობა ასეთია: კონტრასტული მარკერების ქვეკლასი შეადგენს დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 27,8 %-ს, ხოლო ქართულენოვანი სეგმენტის 13,1%-ს (ჭოხონელიძე, 2018: 128).

2. აზრის განვითარების მარკერები

აზრის განვითარების მარკერები დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების მეორე ქვეკლასია. ასეთი მარკერების ფუნქციაა უჩვენოს, რომ მათ მიერ წარმოდგენილი სეგმენტი დისკურსის წინა სეგმენტის დაზუსტებას, მასში გამოთქმული აზრის განვითარებას ან სულაც, ამ მიზნით წარმოდგენილ დამატებით ინფორმაციას წარმოადგენს. მაგალითად,

(9) ა) *You contest these things, **I mean**, it's time and money that John McCain is going to have to spend in these other areas so as not to lose it* (4).

ბ) ნებისმიერი დარტყმა „ნაციონალურ მოძრაობაზე“ ამერიკელი პოლიტიკოსების იმიჯზეც ურტყამს. **გვულისხმობ იმას**, რომ მათ თავიანთ ქვეყანაში საზოგადოებრივი აზრი დაუპირისპირდება - გვეგონა დემოკრატიას გვაფინანსებინებდი და დიქტატურა აღმოჩნდაო (26).

მაგალითში (9ა) მეტყველი სუბიექტი ახდენს ორი პროპოზიციის აზრობრივად დაკავშირებას მარკერის **I mean** დახმარებით. პირველ პროპოზიციაში გამოთქმულ აზრს, რომ ასეთ რაღაცებს (რაზეც მიმდინარე დისკურსშია საუბარი) მოიპოვებ ხოლმე, იგი ავითარებს მეორე პროპოზიციაში, რომ იმისათვის, რომ არ წააგოს (არჩევნებში), ჯონ მაკკეინს დროისა და ფულის დახარჯვა მოუწევს იმ ოლქებში, სადაც კენჭს იყრის.

ანალოგიური ილოკუციის გამომხატველია ქართული პრაგმატიკული მარკერი მაგალითში (9ბ).

ინგლისურ ენაში ზოგადად და, შესაბამისად, საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვან სეგმენტშიც, ამ ქვეკლასის უმთავრესი წარმომადგენელი არის მაკავშირებელი *and*. მას აქვს ბირთვული მნიშვნელობა, რომელიც ყველა დანარჩენი აზრის განვითარების მარკერის მნიშვნელობათა პოტენციალის ბირთვს წარმოადგენს. მისი მაჩვენებელი იმდენად დიდია, რომ იგი შეადგენს საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვანი სეგმენტის აზრის განვითარების მარკერების 56,6%:

(10) *The issues that cross my desk are hard and complicated, and oftentimes involve the clash not of right and wrong, but of two rights. **And** you're having to balance and reconcile against competing values that are equally legitimate* (11).

იმავე ილოკუციას გამოხატავს ასევე აზრის განვითარების სხვა მარკერებიც, რომლებიც საანალიზო კორპუსში დაფიქსირდა, მაგალითად:

(11) ა) *The key thing was, I remember it was a pledge states were confronted with and as a governor it was going to be very difficult for me to sign a pledge as absolute as it was because as a governor I had to balance a budget; I couldn't print money, I couldn't borrow money, I could go to jail for not balancing a budget. **Also** you're under very different constraints; you have to spend certain things in a state government because you have court orders to educate people, as we did in Arkansas, you have judicial mandates to incarcerate and deal with people in your prison system* (1).

ბ) *This is, to me, one of the dichotomies of where the American people get it and some of the punditry does not. Pundits tend to think it's what you know, **in other words** it's your "database" that's incredibly important, and as president they want to peer into your database and see what they can find* (1).

გ) *Afghanistan, if I can find a way of reducing the costs to the American taxpayer, and **more profoundly**, to our young men and women in uniform, while making sure that we are not rendered much more vulnerable to a terrorist attack in the future, that's going to be the option that I choose* (11).

დ) *... That is discrimination. If that was being carried out, say in a remnant whit South Africa or in Alabama, you'd be outraged by it and so would every good liberal in Britain but because it's my people, **specifically** because it's the white working class everyone thinks its great. **And** it's a huge injustice and it's a core part of our job to put that right* (8).

მიუხედავად იმისა, რომ საანალიზო მასალის ქართულენოვან სეგმენტში აზრის განვითარების მარკერები რაოდენობრივად გაცილებით ნაკლები მაჩვენებლით დაფიქსირდა (შეფარდებით 320:222), ლექსიკური მრავალფეროვნების თვალსაზრისით მნიშვნელოვნად თვალსაჩინო მდგომარეობაა. სხვადასხვა მარკერის ერთეული გამოყენების შემთხვევები გამოვლინდა, მათ შორის: *ვეგულისხმობ იმას, რომ; კერძოდ; გარდა ამისა; ამასთანავე; ასევე (გეტყვი, რომ); უფრო ზუსტად; იმის თქმა მინდა, რომ; საქმე ის არის, რომ; (ჰო)და; ანუ; მაგალითად; შეგახსენებთ; ვიმეორებ; კიდევ ერთი საინტერესო დეტალი; სხვანაირად; ეს ნიშნავს იმას, რომ; სხვაგვარადაც ვიტყვი; (უფრო) მეტიც და ა. შ. :*

(12) ა) *თუ პარლამენტის არჩეული იქნება პრეზიდენტი, მუდმივი კრიტიკის ატმოსფეროში მოუწევს მუშაობა. **კერძოდ**, ოპოზიცია მუდმივად იტყვის - საყოველთაო არჩევნები რომ გამართულიყო, პრეზიდენტი პარლამენტის მიერ დანიშნული კი არა, ჩვენი კანდიდატი იქნებოდაო* (29).

ბ) *მაშინ სამოქალაქო ომი მიმდინარეობდა, მთლიანად დემორალიზებული იყო მილიცია. **უფრო ზუსტად**, სამართალდამცველები არ არსებობდნენ - იყო გვარდია, „მხედრონი“ და ათასგვარი არაფორმალური შეიარაღებული დაჯგუფება. მოკლედ, **იმის***

თქმა მინდა, რომ მაშინ მხოლოდ პატიმრების გამოშვება არ გამხდარა კრიმინოგენული მდგომარეობის განვითარების მიზეზი (28).

გ) რადგან ვლასპარაკობთ საკადრო საკითხებზე, ალბათ ყურადღება ე.წ. რუხ კარდინალიზმზეც უნდა გავამახვილოთ. **მაგალითად**, ზოგიერთი ექსპერტი აქტიურად მონაწილეობდა, **მეტოც**, გადამწყვეტი სიტყვა ეკუთვნოდა მინისტრების დანიშვნაში... (27).

ჩატარებულმა სტატისტიკურმა ანალიზმა აჩვენა, რომ საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვან სეგმენტში აზრის განვითარების მარკერების ქვეკლასი შეადგენს დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 51,8%-ს, ხოლო ინგლისურენოვანი სეგმენტის 32%-ს. ქართულენოვან სეგმენტში კი მდგომარეობა ასეთია: აზრის განვითარების მარკერების ქვეკლასი შეადგენს დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 47,1 %-ს, ხოლო ქართულენოვანი სეგმენტის 22,2%-ს.

3. დასკვნითი მარკერები

დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების მესამე ქვეკლასია დასკვნითი მარკერები. ასეთი მარკერების ფუნქციას უჩვენოს, რომ მათ მიერ წარმოდგენილი ძირითადი შეტყობინების ილოკუციური ძალა გამოხატავს დისკურსის წინა სეგმენტის საფუძველზე გაკეთებულ დასკვნას. მაგალითად:

(13) ა) *What I specifically said was that we were not going to prioritize prosecutions of persons who are using medical marijuana. I never made a commitment that somehow we were going to give carte blanche to large-scale producers and operators of marijuana – and the reason is, because it's against federal law. I can't nullify congressional law. I can't ask the Justice Department to say, "Ignore completely a federal law that's on the books." What I can say is, "Use your prosecutorial discretion and properly prioritize your resources to go after things that are really doing folks damage." As a consequence, there haven't been prosecutions of users of marijuana for medical purposes* (9).

ბ) კარგია, რომ ხელისუფლებას ამგვარი გეგმები აქვს. პირადად მე მექნებოდა სურვილი, რომ ნებისმიერ ასეთ გეგმებზე ტრადიციად იქცეს უკვე გადადგმულ ნაბიჯებზე და განხორციელებულ შედეგებზე საუბარი. გულახდილად და გულწრფელად ვუთხრათ ერთმანეთს თუ რაიმე ეჭვები გვაქვს და რამეს გაკეთებას უკეთესად ვისურვებდით. **საბოლოო ჯამში**, ასეთი კომუნიკაცია საქმის წარმატებულად კეთების და დასახული გეგმების წარმატებით შესრულებას შეუწყობდა ხელს. ხელისუფლება დარწმუნებული უნდა იყოს იმაში, რომ რამდენადაც ის იქნება გულახდილი თავის ამომრჩეველთან და თავის საზოგადოებასთან, მათ შორის შეცდომების აღიარებაში, მას საზოგადოებისაგან მეტი მხარდაჭერა ექნება (44).

მაგალითში (13ა) მეტყველი სუბიექტი დისკურსის წინა სეგმენტში განვითარებული მსჯელობის საფუძველზე ძირითად შეტყობინებაში აკეთებს დასკვნას, რომ სამედიცინო მიზნით მიიღება მარიხუანას მომხმარებლებზე არ ჰქონია ადგილი. ანალოგიური ილოკუციური ძალა ფიქსირდება მაგალითში (13ბ) ქართულენოვანი სეგმენტიდან.

ინგლისურ ენაში ზოგადად და, შესაბამისად, საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვან სეგმენტშიც, ამ ქვეკლასის უმთავრესი წარმომადგენელი არის მაკავშირებელი *so*. მას აქვს ბირთვული მნიშვნელობა, რომელიც ყველა დანარჩენი დასკვნითი მარკერის მნიშვნელობათა პოტენციალის ბირთვს წარმოადგენს. მისი მაჩვენებელი იმდენად დიდია, რომ იგი შეადგენს საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვანი სეგმენტის დასკვნითი მარკერების 65,5%:

(14) ა) *The political elite and the voting class don't know these things, so of course they're not going to be exercised by anti-indigenous racism...* (8).

ბ) *As these transitions take place, democracy can easily turn to demagoguery, to civil strife. So it is going to be a bumpy road, and a challenging time* (9).

გ) *I wanted to hear Al Green. The guys who were working the soundboard in the back, a couple of real good guys, they say, "Oh, man, you missed the Reverend, but he was terrific, he was in rare form." So I was frustrated by that (9).*

ამავე ფუნქციის მატარებელია სხვა დასკვნითი მარკერებიც, რომლებიც საანალიზო კორპუსში დაფიქსირდა, მაგალითად:

(15) ა) *But at some level, Iraqis may be more inclined to unite against those people than to see that as a source of tension between them. For instance, in a place like Anbar where the sheikhs are fighting back now because of what the al-Qaida has done or when the parliament was bombed and al-Qaida took responsibility for it, you saw Iraqis saying, you know, this attacked all Iraqis (2).*

ბ) *Now, they happened to be the most progressive tax cuts in history, very much geared toward middle-class families. There was not only a fairness rationale to that, but also an economic rationale — those were the folks who were most likely to spend the money and, hence, prop up demand at a time when the economy was really freezing up (11).*

გ) *What I was surprised somewhat by, and disappointed by, although I've got to give some grudging admiration for just how effective it's been, was the degree to which [Senate Minority Leader] Mitch McConnell was able to keep his caucus together on a lot of issues. Eventually, we were able to wear them down, so that we were able to finally get really important laws passed, some of which haven't gotten a lot of attention — the credit-card reform bill, or the anti-tobacco legislation, or preventing housing and mortgage fraud. We'd be able to pick off two or three Republicans who wanted to do the right thing (11).*

საანალიზო კორპუსის ქართულენოვან სეგმენტში რაოდენობრივად შედარებით ნაკლები დასკვნითი მარკერი დაიძებნა (შეფარდებით 148:51). ამ ქვეკლასს, პარალელური ინგლისურენოვანი სეგმენტისგან განსხვავებით, სემანტიკური თვალსაზრისით გამოკვეთილი წევრი არ ჰყავს. მაგალითად:

(16) ა) *ჩვენ პრეზიდენტის რეზიდენციაში სააკაშვილის სიტყვით გამოსვლისას მოვისმინეთ, რომ თურმე „ნაციონალები“ მზად არიან ამ მიმართულებით საკონსტიტუციო ცვლილებების მხარდაჭერისათვის, მაგრამ პარლამენტში გამოსვლისას ეს სააკაშვილის არც ერთ თანაგუნდელს არ დაუფიქსირებია. ასე რომ, სააკაშვილის ეს განცხადება მხოლოდ დიპლომატიური კორპუსისთვის არის განკუთვნილი (29).*

ბ) *გულახდილად და გულწრფელად ვუთხრათ ერთმანეთს თუ რაიმე ეჭვები გვაქვს და რამეს გაკეთებას უკეთესად ვისურვებდით. საბოლოო ჯამში, ასეთი კომუნიკაცია საქმის წარმატებულად კეთების და დასახული გეგმების წარმატებით შესრულებას შეუწყობდა ხელს (44).*

გ) *ეს [ადეიშვილის მოძებნა და საქართველოში ექსტრადირება] ძალიან რთული იქნება, რადგან როგორც ვიცი, ადეიშვილს რამდენიმე პასპორტი და სერიოზული კავშირები აქვს თავის კოლეგა უცხოელ პროკურორებთან. ამას დავამატოთ „ნაცმოდრაობის“ პიარმანქანა, რომელიც შეეცდება ადეიშვილი პოლიტდევნილად გამოიყვანოს. ყოველ შემთხვევაში, ქართულ მხარეს ძალიან სერიოზული არგუმენტების წარდგენა მოუწევს (27).*

რაც შეეხება მრავალფეროვნებას, უნდა ითქვას, რომ ორივე სეგმენტში ამ მხრივ თანაბარი ვითარებაა - არც ერთი ენა არ გამოირჩევა განსაკუთრებული თვალსაჩინოებით.

ჩატარებულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვან სეგმენტში დასკვნითი მარკერების ქვეკლასი შეადგენს დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 23,9%-ს, ხოლო ინგლისურენოვანი სეგმენტის 14,8%-ს. ქართულენოვან სეგმენტში კი მდგომარეობა ასეთია: დასკვნითი მარკერების ქვეკლასი შეადგენს დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 10,8 %-ს, ხოლო ქართულენოვანი სეგმენტის 5,1%-ს.

4. თემის შეცვლის მარკერები

დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების კიდევ ერთი ქვეკლასია თემის შეცვლის მარკერები. ზემოთ განხილული ქვეკლასებისგან განსხვავებით, რომლებიც უშუალოდ შეტყობინებას უკავშირდება, თემის შეცვლის მარკერები დაკავშირებულია საუბრის თემასთან. მათი ფუნქციაა უჩვენოს, რომ ძირითად შეტყობინებაში ხდება მიმდინარე დისკურსის თემისგან განსხვავებული თემის შემოტანა, ინტერვიუს ფრეიმის კონტექსტის გათვალისწინებით, თემიდან თემაზე გადასვლა ძირითადად ჟურნალისტის პრეროგატივაა, მაგრამ ასეთი მარკერები გვხვდება რესპონდენტის რეპლიკებშიც. მაგალითად, ერთ-ერთ ინგლისურენოვან ინტერვიუში ჟურნალისტს ასე შემოაქვს ახალი თემა:

(17) ა) *Let's switch gears to taxes. You signed the Club For Growth no tax pledge recently, and they put out a press release saying something to the effect of "Huckabee Knuckles Under" though I read that you said you were happy to sign the pledge and that this was something you believed in. In a recent interview with George Stephanopoulos, however, he asked you about signing the Club for Growth pledge and you were non committal. When did you change your mind, what changed your mind?* (1).

ან კიდევ:

ბ) *Let's talk about specific issues, starting with Iraq. You support the surge, correct?* (1).

გ) *კარგი, გადავიდეთ პუტინზე. ვფიქრობ, ლოგიკას იქ მაინც დავინახავ... მოახდენს თუ არა პუტინის რუსეთი გავლენას საქართველოს არჩევნებზე?* (33).

ამ და მსგავს რეპლიკებში, ბრძანებითი კონსტრუქციის გამოყენებით ჟურნალისტი ექსპლიციტურად გამოხატავს თემის შეცვლის ილოკუციას.

ინგლისურ ენაში თემის შეცვლის მარკერებს მიეკუთვნება ასევე *back to my original point, before I forget, incidentally* და.ა.შ., მაგრამ საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვან სეგმენტში ეს მარკერები არ დაფიქსირებულია.

თემის შეცვლის მარკერებს მიეკუთვნება ასევე ფრაზა *by the way*, რომელიც რამოდენიმეჯერ შემხვდა, მაგრამ ამ კონკრეტულ შემთხვევებში მისი გამოყენება არ შეესაბამებოდა დისკურსის მარკერების კანონიკურ ფორმას და, შესაბამისად, არც პრაგმატიკული მარკერის ფუნქციით მოქმედებდა. მაგალითად:

(18) *The Recovery Act alone represented the largest investment in research and development in our history, the largest investment in infrastructure since Dwight Eisenhower, the largest investment in education — and that was combined, by the way, with the kind of education reform that we hadn't seen in this country in 30 years — and the largest investment in clean energy in our history* (11).

ქართულენოვან სეგმენტში მდგომარეობა სხვაგვარი აღმოჩნდა: აქ რაოდენობრივ სხვაობასაც აქვს ადგილი და, შესაბამისად, ლექსიკურ მრავალფეროვნებასაც. აქ წარმოდგენილი მარკერებიდან აღსანიშნავია: *რაც შეეხება, ისე, დავუბრუნდეთ, გადავიდეთ, იმაზე ვილაპარაკოთ, სხვათა შორის*, მაგალითად:

(19) ა) *როდესაც საჭირო გახდება, ოქრუაშვილი დაიწყებს ჩვენებების მიცემას. როდის დადგება ეს დრო, ვერ გეტყვით, რადგან პროცესები ცოტა სხვა მიმართულებით წავიდა. დარწმუნებული ვარ, მას უამრავ ფაქტზე შეუძლია საუბარი. რაც შეეხება ოქრუაშვილის პოლიტიკაში დაბრუნებას - მეჩვენება, რომ თავდაცვის ყოფილმა მინისტრმა ეს სერიოზული ფიგურის რანგში შეძლოს* (28).

ბ) *ისე, სხვათა შორის, მიხეილ სააკაშვილიც „წუხდა“, ძლიერი ოპოზიცია არ მყავსო* (26).

ჩატარებულმა სტატისტიკურმა ანალიზმა აჩვენა, რომ საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვან სეგმენტში თემის შეცვლის მარკერების ქვეკლასი შეადგენს დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 0,6%-ს, ხოლო ინგლისურენოვანი სეგმენტის 0,4%-ს. ქართულენოვან სეგმენტში კი მდგომარეობა ასეთია: თემის შეცვლის მარკერების

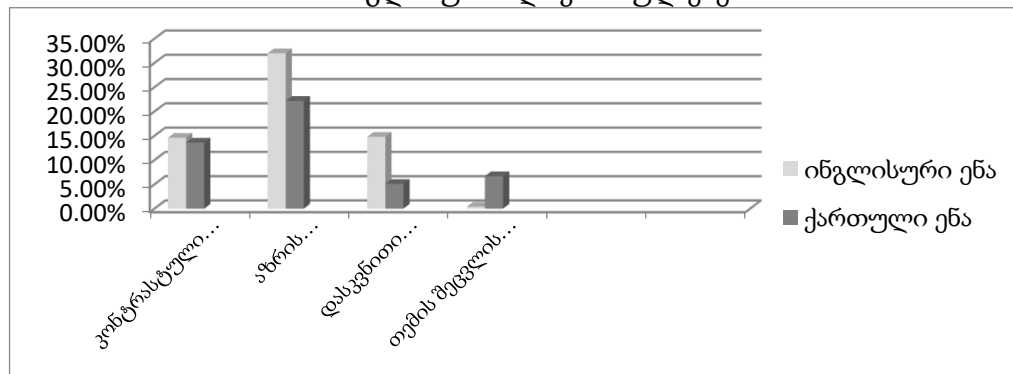
ქვეკლასი შეადგენს დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 14,2 %-ს, ხოლო ქართულენოვანი სეგმენტის 6,7%-ს.

შედეგები

ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ დისკურსის პრაგმატიკული მარკერები ორივე ენაში მოიპოვება. როგორც დასაწყისშივე აღინიშნა, დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების ოთხი ქვეკლასი გამოიყოფა. საანალიზო კორპუსის პარალელურ სეგმენტებში დაძებნილ 1000-1000 პრაგმატიკულ მარკერს შორის მათი ფუნქციობის ინტენსივობა ორ ენაში მოცემულია სქემა №1- ში:

სქემა №1

დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების ფუნქციობა ინგლისურსა და ქართულ ენებში

დასკვნა. ამრიგად, საანალიზო კორპუსის ორივე სეგმენტში წარმოდგენილია დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების ყველა ტიპი. როგორც ჩანს, კონტრასტული მარკერები საკმაოდ ხშირად (მცირედი სხვაობით) გამოიყენება ორივე ენაში, მხოლოდ, ქართულენოვან სეგმენტში კონტრასტის ილოკუცია ინგლისურთან შედარებით გაცილებით მრავალფეროვანი ლექსიკური საშუალებებით ვლინდება.

აზრის განვითარების მარკერებმა ორივე ენაში დიდი მაჩვენებელი აჩვენა. ისინი ფუნქციობის სიხშირის მხრივ ორივე ენაში, ზოგადად პრაგმატიკული მარკერების სიის თავში დგანან;

დასკვნითი მარკერების გამოყენება განსაკუთრებით დამახასიათებელია ინგლისურენოვანი მედიადისკურსისთვის, რადგან საანალიზო კორპუსის ქართულენოვან სეგმენტში რაოდენობრივად გაცილებით ნაკლები დასკვნითი მარკერი დაიძებნა (შეფარდებით 148:51), რაც ამ კუთხით ორ ენას შორის არსებულ განსხვავებაზე მიუთითებს.

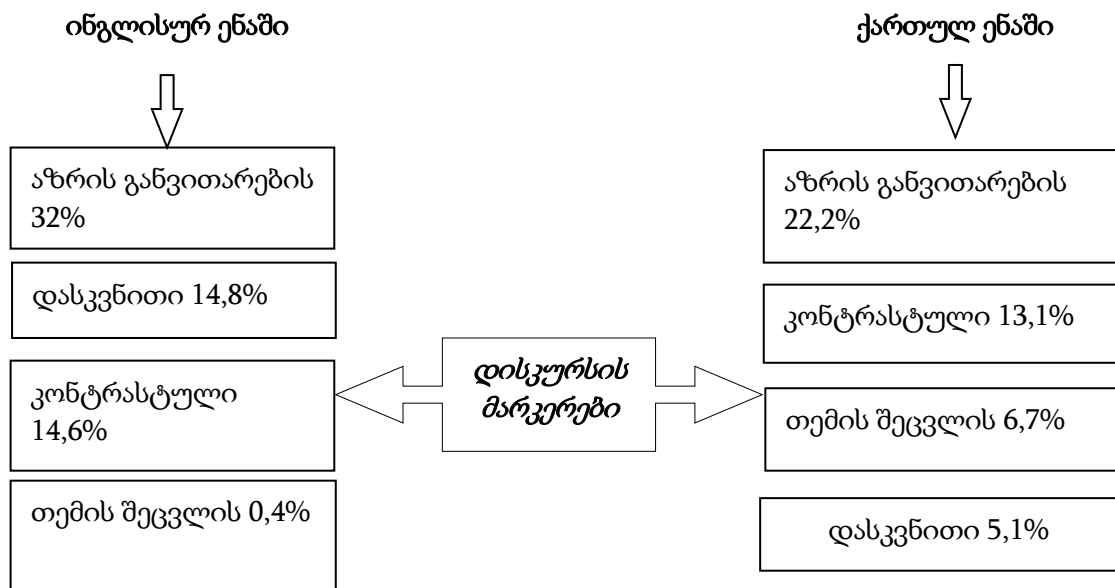
რაც შეეხება თემის შეცვლის მარკერებს, ქართულენოვან სეგმენტში რაოდენობრივ სხვაობასაც აქვს ადგილი და თემის შეცვლის ილოკუციის გამომხატველ საშუალებათა მრავალფეროვნებასაც.

დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების საერთო მდგომარეობა ორივე ენაში მეტი თვალსაჩინოებისთვის სტატისტიკურ მონაცემებთან ერთად წარმოდგენილია სქემა №2- ში.

ამრიგად, განსხვავებანი, რომლებიც დისკურსის მარკერების პოლიტიკურ მედიადისკურსში ფუნქციობის კვლევისას გამოვლინდა მეტყველებს ამ ორი ენის მედიამეტყველების კულტურის სხვადასხვაობაზე. კერძოდ, როგორც ჩანს, ინგლისურის, როგორც მსოფლიო დომინანტური ენის სტატუსი განაპირობებს ინგლისური მედიამეტყველების ქართულთან შედარებით გამართულობას პრაგმატიკული თვალსაზრისით.

სქემა №2

დისკურსის პრაგმატიკული მარკერების ფუნქციობის პროცენტული მაჩვენებლები
 პრაგმატიკული მარკერების სხვა ტიპებთან მიმართებაში
 ინგლისურსა და ქართულ ენებში

გამოყენებული ლიტერატურა:

ჭოხონელიძე, ქ. (2017). *პრაგმატიკული მარკერების ფუნქციობის ლინგვოპრაგმატიკული ანალიზი (ინგლისური და ქართული პოლიტიკური მედიადისკურსის მასალაზე)*. ქუთაისი: აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

ჭოხონელიძე, ქ. (2018). კონტრასტული მარკერები ინგლისურსა და ქართულში. *ენა და კულტურა*. #19. გვ. 124-128.

Fraser, B. (1996). Pragmatic Markers. *Pragmatics* 6(2). 167-190.

REFERENCES:

ch'okhonelidze, k. (2017). *p'ragmat'ik'uli mark'erebis punktisobis lingvop'ragmat'ik'uli analizi (inglisuri da kartuli p'olit'ik'uri mediadisk'ursis masalaze) [The linguopragmatic analysis functioning of pragmatic markers(Based on the English and Georgian media discourse)]*. Kutaisi: Akaki Tsereteli State University Publishing House.

ch'okhonelidze, k. (2018). k'ont'rast'uli mark'erebi inglisursa da kartulshi [The contrastive markers in English and Georgian]. *ena da k'ult'ura [Language and culture]*. #19. pp. 124-128.

Fraser, B. (1996). Pragmatic Markers. *Pragmatics* 6(2). 167-190.